41. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 4. CİLT

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

41. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 4. CİLT

17-21 HAZİRAN 2019
DİYARBAKIR

OVAÖREN 2018 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

S. Yücel ŞENYURT*
Atakan AKÇAY
İlkay AKLAN
Mehmet CEVHER
Seda KARA

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi adına Prof. Dr. S. Yücel Şenyurt'un başkanlığı altında, Nevşehir ili, Gülşehir İlçesi sınırları içerisindeki Ovaören Höyüğünde 2007 yılından beri yürütülmekte olan kazı çalışmalarının on ikinci kazı sezonu, 23.07.2018-17.08.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir[1].

Kızılırmak Nehri'nin yaklaşık 25 km. güneyindeki Ovaören, Topakhöyük, Yassıhöyük ve Teras Alanı olmak üzere 3 farklı arkeolojik birimden oluşmaktadır. Bu arkeolojik birimler içerisinde Yassıhöyük, yaklaşık 475x350 m. boyutları ile Kızılırmak Nehri'nin güneyinde konumlanan büyük boyutlu höyüklerden biridir[2]. Yassıhöyük'ün bugüne kadar tespit edilen en güçlü yerleşim tabakaları Geç Tunç Çağı (YH12-9) ve Demir Çağına (YH8-2) tarihlenmektedir. Bu dönemler içerisinde, Geç Tunç Çağı ve Orta Demir

* Prof. Dr. S. Yücel ŞENYURT, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Ankara/TÜRKİYE. yucel.senyurt@hbv.edu.tr
Doç. Dr. Atakan AKÇAY, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Ankara/TÜRKİYE. atakan.akcay@hbv.edu.tr
Arş. Gör. İlkay AKLAN, Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Sarıçam-Adana /TÜRKİYE. iaklan@cu.edu.tr
Arş. Gör. Mehmet CEVHER, Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Sarıçam-Adana /TÜRKİYE. mcevher@cu.edu.tr
Arş. Gör. Seda KARA, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü,Ankara/TÜRKİYE, seda.kara@hbv.edu.tr

1 2018 yılı çalışmalarında bakanlık temsilcisi olarak İstanbul Arkeoloji Müzesi'nden Arkeolog Neşe Taşdemir görev yapmıştır. 2018 yılı kazı ekibinde arkeolog Büşra Özlem Yağan, Pembe Yakupoğluları, Ezgi Öztürk, Aylin Özarslan, Aysun Taştoka, Eskiçağ Tarihçisi Semra Dalkılıç ve Restoratör Besra Koç kazıya katılım sağlamıştır. Ayrıca kazı çalışmalarına Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü öğrencileri Elif Çetinkaya, Ahmet Murat Yasin, Şahin Yüksel ve Cansu Karakaya katılmıştır. Başta Neşe Taşdemir olmak üzere tüm kazı ekibine katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

2 Şenyurt ve Akçay, 2017, s. 571., Şenyurt-Akçay-Kara, 2019, s. 205.

Çağına (YH6-4) ait, mimari açıdan birbirinden tamamen farklı savunma sistemlerinin varlığı belgelenmiş olup, Ovaören-Yassıhöyük'ün söz konusu dönemlerde bölgenin önemli merkezlerinden birisi olduğu anlaşılmaktadır[3]. Geç Demir Çağında ise Pers/Akamenid siyasi hakimiyetinde ve Kapadokya Satraplığı sınırları içerisinde yer alan Ovaören-Yassıhöyük'te savunmalı bir yerleşim modeli görülmemektedir. Geç Hitit Dönemi surları ve kent kapısının üzerinde tespit edilen yapılar, Geç Demir Çağına (YH3-2) ve Hellenistik Döneme tarihlenmekte olup, söz konusu mekanlarda, surlardan sökülen düzgün bloklar yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

2018 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

2018 yılı kazı çalışmaları Yassıhöyük'te "*B Alanı*" olarak adlandırılan sektörde, 10x10 m. boyutlarındaki IZ-177 ve JA-177 açmalarında, toplam 200 metrekarelik bir alanda (Resim:1) gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 2015 yılında JA-176 açmasında tespit edilen mimari unsurların takibinin yapılması ve alan genelinde Demir Çağına ait mimari bütünlüğün açığa çıkarılması amaçlanmıştır.

IZ-177 Açması

Kazı çalışmaları ışığında dört ana sektöre ayrılan Yassıhöyük'ün kuzeydoğu kesimi "*B Alanı*" olarak adlandırılmaktadır. Bu alandaki yoğun tarımsal faaliyetler nedeni ile yüzey toprağının ince bir tabaka halindedir. Söz konusu alanda IZ-177 isimli açmada gerçekleştirilen kazılarda, yüzey toprağının hemen altında tespit edilen ilk tabaka Geç Demir Çağına aittir. Daha önceki kazı sezonlarında IZ-176 ve JA-176 açmalarında Geç Demir Çağına ait duvarların üzerinde zayıf olarak tespit edilen Hellenistik Dönem mimarisinin[4] 2018 yılı çalışmalarında tespit edilmemiş olması, söz konusu tabakanın tüm alanlarda yayılım göstermediğini bir kez daha kanıtlar niteliktedir.

B Alanı'ndaki tüm açmalarda olduğu gibi IZ-177 açmasında da Geç Demir Çağı mimarisi güçlü bir şekilde temsil edilmektedir. IZ-177 açmasında gerçekleştirilen çalışmalarda açmanın doğusunda, bir bölümü 2015 yılında JA-176 açmasında açığa çıkarılan M1 mekanının güney duvarına bitişik bir mekan (Resim: 2) açığa çıkarılmıştır. Yaklaşık 23 metrekare boyutlarındaki

3 Şenyurt ve Akçay, 2018, s.107., Şenyurt ve Akçay, 2017, Şenyurt-Akçay-Kamış, 2016, s. 117-118.

4 Şenyurt ve Akçay, 2017, s. 574.

mekanın kuzey duvarı, M1'in güney duvarına bitişik halde inşa edilmiş olup, yapı malzemesi olarak tüf taşı kullanılmıştır. Duvarların iç yüzüne ise çamur sıva uygulandığı anlaşılmıştır. Söz konusu mekanın en önemli özelliği ise yarı bodrum katlı olmasıdır. Nitekim mekanın doğu duvarına bitişik halde tespit edilen iki adet andezit bloğun odanın tabanına inmek için basamak olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Geç Demir Çağı'na ait bu mekan ile birlikte, daha önceki yıllarda JA-175/JA-176 açmalarında açığa çıkarılan ve Orta Demir Çağı'nın geç evresine (YH4) tarihlenen yarı bodrum katlı mekan göz önüne alındığında, Ovaören'de Orta Demir Çağının son evresinden itibaren söz konusu yapı tipinde bir süreklilik bulunduğu görülmektedir. Bu yapı tipinin çağdaşları Gordion'un YHSS 5 tabakasından da bilinmektedir[5].

Mekan içinde yürütülen çalışmalarda mekanın geneline yayılan YH2b evresine ait sıkıştırılmış toprak taban açığa çıkarılmıştır. Söz konusu yarı bodrum katlı mekanın Geç Demir Çağı'nın son evresinde (YH2a) bir takım tadilatlar geçirdiği ve mekan içine inen basamakların kullanım dışı bırakıldığı (Resim: 3) anlaşılmıştır. Geç Demir Çağının son evresinde (YH2a) mekanın kuzey duvarına yaklaşık olarak 1.20 m. mesafede paralel bir duvar ile doğu duvarına bitişik halde bir başka duvar inşa edilmiş ve basamaklar işlevsiz bırakılmıştır. Söz konusu iki duvar da özensiz bir işçiliğe sahip olup, YH2b evresine ait tabanın üzerinde yer almaktadır. Eklenen bu duvarlar ile mekanın boyutlarının küçültüldüğü anlaşılmış olup, söz konusu duvarlar (Çizim: 1) YH2a evresine tarihlendirilmiştir. Buna benzer bir uygulama daha önceki yıllarda IY-176/IZ-176 açmalarında açığa çıkarılan mimaride de görülmektedir. Söz konusu açmalarda da YH2b evresine ait mekanların bazı duvarları kullanım dışı bırakılıp, mekan içlerine YH2a evresinde, bir önceki dönemden farklı oryantasyona sahip mekanlar inşa edilmiştir.

IZ-177 açmasında Geç Demir Çağının erken evresi (YH3) çöp çukurları ile temsil edilmektedir. Çapları 1 metreden fazla olan çöp çukurlarının içlerinin YH2b evresinde taş ile doldurulup, daha düz bir zemin yaratılmak istendiği anlaşılmaktadır. Nitekim Geç Demir Çağına ait (YH2b) yarı bodrum katlı mekanın bulunduğu alanda da benzer bir uygulamaya gidilmiş ve içi taş doldurulan çukurların (YH3) üzerine birden fazla yenileme evresine sahip mekan tabanı (YH2b) yapılmıştır.

Açmanın güneybatısında yürütülen çalışmalarda ise Geç Demir Çağının geç evresine (YH2) ait bir başka mekan (Resim: 4) açığa çıkarılmıştır. İki mi-

5 Voigt ve Young, 1999, s. 205, Fig. 11.

mari evreye sahip mekanın büyük bir kısmı henüz kazılmayan IY-177 açmasında yer almaktadır. Söz konusu mekan Ovaören'de bugüne kadar açığa çıkarılan Geç Demir Çağı yapılarından farklı olarak yuvarlatılmış köşelere sahiptir. Şu an için yapının işlevine yönelik soru işaretleri bulunsa da, mekanın içindeki 50 cm.lik küllü moloz dolgu, yapının son döneminde yerleşim amaçlı kullanılmadığını düşündürmektedir.

JA-177 Açması

B Alanı'ndaki bir diğer açma olan JA-177'deki çalışmalar, bir bölümü 2015 yılında JA-176 açmasında açığa çıkarılan Geç Demir Çağı mimarisinin aydınlatılmasına yönelik gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda kuzeyi JA-176 açmasında yer alan ve M1 olarak adlandırılan mekanın tamamı açığa çıkarılmış olup (Resim: 5), Geç Demir Çağın tüm evreleri boyunca (YH2-3) kullanım gördüğü anlaşılmıştır. YH2a (M.Ö. 400-330) ve YH2b (M.Ö. 450-400) evrelerinde yaklaşık 24 m²'lik bir alanı kaplayan M1 mekanında duvar kalınlıkları 1 m. olarak ölçülmüştür. 20x20, 10x20, 15x15 cm. ölçülerinde orta boy taşların kullanıldığı duvarlarda evre farklarını görmek mümkündür. Buna karşın Hellenistik Dönem tahribatı ve bu alanda yakın zamanda makineli tarım yapılmasından dolayı duvarlara ait kerpiç kısımlar korunmamıştır. Mekan içinde yapılan çalışmalarda yapının doğu duvarı önünde, duvara bitişik durumda, iki adet *pithos* ele geçirilmiştir. *Pithos*ların karın ve dip kısımlarının korunduğu, ağız kısımlarının ise yüzeye yakın olması sebebi ile tahribata uğrayarak kabın içine çöktüğü ve çevreye dağıldığı anlaşılmıştır. Söz konusu *pithos*lar 1118.00 m. seviyesinde tespit edilen sıkıştırılmış toprak taban ile ilgili olup YH2b evresine aittir. M1 içinde *pithos*lar dışında 2015 yılında ele geçirilen pişmiş topraktan bir sürüngene (kertenkele?) ait figürin[6] söz konusu mekanın Geç Demir Çağının geç evresine (YH2) ait bir diğer buluntusudur. M1 içindeki çalışmalarda 2015 yılında mekanın merkezinde açığa çıkarılan 120x85x20 cm. boyutlarındaki dikdörtgen formlu yanmış bloğun, kerpiç bir platform üzerinde bulunduğu (Resim: 6) tespit edilmiştir. 160x140 cm. boyutlarındaki dikdörtgen platform, mekanın tam merkezinde yer almaktadır. Ayrıca kerpiç platform üzerinde, dikdörtgen formlu taşın bittiği noktada 60x80 cm. ölçülerinde bir hazne tespit edilmiş olup söz konusu kerpiç platformun, birkaç kez yenilenmiş sıkıştırılmış toprak taban üzerinde yer aldığı görülmüştür. Platform çevresinde, tabanda tespit edilen çöküntüler bu alandaki tahribata işaret ederken, mekanın

6 Şenyurt ve Akçay, 2017, s. 578, Res. 10.

kuzeydoğusunda taban üzerinde ele geçirilen ve mekanın duvarlarından düştüğü anlaşılan kerpiçler tabandaki çökmelerin sebebine ışık tutmaktadır. M1 mekanının kuzeybatı köşesinde, kuzey duvarına bitişik durumda, altı küçük taşlar ile desteklenen, kerpiç ve kil karışımı bir bölme/kutu tespit edilmiştir. 95x45 cm. boyutlarındaki kutu ile mekanın merkezinde yer alan platform arasında ve platformdaki hazne içinde ele geçen demir cürufları (Resim: 7) bu alanın işlik olarak kullanıldığına dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Burada dikkat çeken nokta, platform ile kuzey duvarı arasında kalan kısmın toprağının küllü yapısıdır. Platformun kuzeyinde yoğun küllü alan tespit edilirken platformun güneyinde kül veya yanık izine rastlanmaması ateş kullanımı ile ilgili tüm işlemin mekanın kuzeyinde gerçekleştiğini düşündürmektedir. Nitekim mekandan ele geçirilen ve büyük çoğunluğunu demir cüruflarının oluşturduğu kullanım artıklarının tamamı da bu alanda tespit edilmiştir. Söz konusu mekan Geç Demir Çağın erken evresine (YH3) ait olup mekanın taş temel üzeri kerpiç üst yapısı da özellikle doğu duvarında açık bir şekilde (Resim: 8) görülmektedir. Mekanın dikkat çeken özelliklerinden biri de açığa çıkarılan duvarların sıvalı oluşu ve sıva üzerinde boya kullanılmasıdır. Mekanın taban seviyesi üzerinde kalan taş duvarlarının kerpiç ile sıvandığı ve sıvanın üzerinde pembemsi bir boyanın mekanın özellikle doğu ve güney duvarlarında yer yer korunduğu tespit edilmiştir. Tüm bu veriler göz önünde bulundurulduğunda M1 mekanının Geç Demir Çağın başlarında (YH3) bir metal işleme atölyesi olarak kullanım gördüğü, Geç Demir Çağın sonlarına doğru ise (YH2b ve YH2a) söz konusu erken mekanın (YH3) korunmuş kerpiç üst yapısı üzerinde, tekrar taş duvar örülerek inşa edildiği anlaşılmaktadır. YH2b tabakasında söz konusu mekan olasılıkla işlev değiştirmiştir. Mekan içinde bu tabakaya ait yalnızca iki *pithos* ele geçirilmesi mekanın depolama amaçlı kullanıldığına işaret eder niteliktedir. Orta Anadolu özelinde Geç Demir Çağında demir atölyeleri veya madenlerin işlendiği mekanlara çok nadir olarak rastlanmaktadır. Büklükale'nin Geç Demir Çağı'na ait II. katında açığa çıkarılan mekan[7] ve Kaman Kalehöyük IIa tabakasında tespit edilen mekan[8] ile birlikte Ovaören'de 2018 yılında tespit edilen M1 mekanı, bölgedeki Geç Demir Çağı maden işliklerine ışık tutması açısından önemlidir.

2018 yılı çalışmalarında JA-177 açmasında, M1 No.lu mekanın doğusunda, Geç Demir Çağına tarihlenen bir mekan (Resim: 9) daha açığa çıkarılmış-

7 Matsumura, 2016, s. 69. Res. 19.

8 Omura, 2015, s. 625. Çiz. 2.

tır. Yaklaşık 10 metrekarelik bir alanı kaplayan ve M3 olarak adlandırılan mekanın duvarlarında, diğerlerine göre farklı bir yapım tekniği uygulanmış ve yapı kısmen toprak içine oturtulmuştur. Orta Anadolu Bölgesi'nde Demir Çağında yaygın olarak görülen bu yapıların özellikle Kızılırmak Nehri'nin kuzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Söz konusu mekanların ortak özelliği tek bir odadan oluşmaları ve duvarların dış yüzlerinin iç yüzlere göre son derece özensiz ve zayıf oluşudur. Söz konusu teknikte mekanlar yarı toprağa gömülü olarak inşa edilmiş olup, toprağa bakan duvarların dış konturlarında orta boy taşlar yığma olarak kullanılmış ve toprakla duvar arasında kalan bölüme küçük taşlar (Resim: 10) doldurulmuştur. Gordion YHSS 7[9] ve Kaman Kalehöyük IId[10] tabakasında ilk örnekleri görülen bu tarz yapıların bölgede Orta ve Geç Demir Çağı boyunca kullanımları devam etmiştir. İşlevleri hakkında tartışmaların devam ettiği bu tür yapıların bazı örneklerinde duvar önlerinde kerpiç sekilerin bulunması, yapıların yaşam alanlarından ziyade depolama ile ilgili olduğu görüşlerini de beraberinde getirmiştir[11]. Ovaören'in Geç Demir Çağı (YH3) ve Orta Demir Çağına (YH4) tarihlenen tabakalarında da yarı toprağa gömülü, sekili mekanların varlığı bilinmekte olup[12], söz konusu mekanlarda ocakların da bulunması ise, bu yapıların depolama işlevine dair soru işaretleri yaratmaktadır.

Ovaören M3 yapısı, boyutları bakımından Kaman Kalehöyük örneklerinden ayrılmaktadır. Söz konusu teknik ile inşa edilmiş yapıların daha küçük boyutlu örnekleri Büklükale II[13], Gordion YHSS 4[14], Alişar 4aM[15] ve Alacahöyük Geç Frig Dönemi[16] tabakalarında açığa çıkarılmış olup, bu tarz küçük boyutlu yapılar tahılların saklanması ile ilişkilendirilmiştir. Bu tip yapılar genel olarak uzun süreli kullanım görmüş olup, yeni duvarlar bir önceki evrenin duvarları üzerinde yükseltilmiştir. Nitekim Ovaören/Yassıhöyük'te açığa çıkarılan M3 mekanının cephe örgülerinin 2,30 m. seviyesine ulaşması (Resim:11), yapının ilk inşasının YH3 döneminden daha erken bir tarihe ait olabileceğini düşündürmektedir. Mekan içinde yapılan çalışmalarda henüz erken evreye ait bir ta-

9 Voigt, 1994, s. 267-269., Voigt ve Henrickson, 2000, s. 42.
10 Omura, 1996, s. 193., Omura, 1999, s. 220.
11 Omura, 2011, s. 1101.
12 Şenyurt ve Akçay, 2017, s. 575-576.
13 Matsumura, 2016, s.69, Res. 17.
14 Voigt ve Young, 1999, s. 233, Fig. 36.
15 Von der Osten, 1937, s. 322, Fig. 358.
16 Çınaroğlu ve Çelik, 2012, 285, Res. 1.

ban tespit edilememiş olup mekanın YH2 tabakasında bir çöplük alanı olarak kullanım gördüğü düşünülmektedir. Mekan içindeki toprak dolgusunun yumuşak, yoğun küllü bir yapıya sahip olması ve içinden yoğun miktarda amorf malzeme ile hayvan kemiği ele geçmesi de bu görüşü desteklemektedir.

Orta Anadolu'daki Demir Çağ merkezlerinde mimari unsurlar arasındaki dolgunun az olması sebebi ile yapıların birbirini tahrip ederek veya bir öncekinin duvarlarını kullanarak inşa edilmiş oldukları ve birbirleri ile kesiştikleri görülmektedir[17]. Söz konusu durum Ovaören-Yassıhöyük Geç Demir Çağı yerleşim tabakasının tamamı için geçerli olup, yoğun bir nüfusun varlığına da işaret eden bitişik duvarlı mimari düzenlemelerin dışında, en sık karşılaşılan durum eski duvar temellerinin veya mevcut duvarların bir takım düzensiz eklemeler ve tadilatlar ile tekrar kullanılmasıdır. Bu durum özellikle Geç Demir Çağının geç evresine tarihlenen YH2 tabakasının YH2a evresinde sıklıkla görülmektedir. JA-177 açmasının güneydoğusunda da buna benzer bir yapılanma ile karşılaşılmış ve düzenli bir plana sahip M1 mekanının güneydoğu köşesine YH2a evresinde, yaklaşık 1 m. kalınlığında ve 5 m. uzunluğunda doğu-batı uzantılı bir duvar eklenmiştir. Söz konusu duvara dikey olarak bitiştirilen kuzey-güney uzantılı iki duvar ile bu alanda bir mekan oluşturulmuş ve mekanın kendi dönemi içinde eğreti bir duvar ile ikiye bölündüğü (Resim:12) anlaşılmıştır. Buna benzer bir durum önceki yıllarda, IZ-176 açmasında açığa çıkarılan tabanı taş döşeli bir mekanda da görülmektedir. Söz konusu iki mekandan kuzeydekinde (M2) gerçekleştirilen çalışmalarda, 1118.35 m. seviyesinde mekanın sıkıştırılmış toprak tabanına ulaşılmıştır. YH2a evresine ait tabanın kaldırılması sırasında, aynı evreye ait 1 m. kalınlığındaki ekleme duvarının YH3 tabakasına ait bir duvarın üzerine inşa edildiği anlaşılmış ve bu sebeple zaman içerisinde duvarın güneye doğru kaydığı tespit edilmiştir. Duvar statiğindeki bu sorun M2 mekanında tahribata neden olmuş ve duvarın bir bölümünün açığa çıkarılan taban üzerine çöktüğü görülmüştür. Mekanın kuzeyinde tespit edilen yoğun miktardaki döküntü taşlar ve tabandaki çökmeler bu durumu kanıtlar niteliktedir. Güneydeki mekanda (M4) yapılan çalışmalarda ise mekan içinde, YH2b evresine ait kuzey-güney uzantılı bir duvar tespit edilmiş olup bu duvarın, üzerindeki YH2a duvarlarının tahribatına uğradığı anlaşılmıştır. YH2b evresine ait duvarın doğusunda ise aynı döneme ait çakıl döşeme tespit edilmiş ve bu alanın YH2b evresinde bir avlu olarak kullanıldığı düşünülmüştür. Bu alanda devam eden çalışmalarda söz konusu

17 Omura, 1995, s. 316.

iki mekanın duvarlarının askıda kaldığı ve özellikle batı duvarının temelinin küçük çakıl taşları ile desteklendiği anlaşılmıştır. Söz konusu teknik Kaman Kalehöyük IIa yapılarından da bilinmekle birlikte, Ovaören'den farklı olarak Kaman Kalehöyük IIa yapılarının temelleri altında küçük taşların dışında yükseltilmiş topraktan oluşan bir dolgu da kullanılmıştır[18]. Bu alanın kuzeyindeki JA-176 açmasında, 2015 yılı çalışmalarında aynı evreye ait çakıl döşeli alanların varlığı düşünüldüğünde, M1 ve silo olarak düşünülen M3 çevresinde YH2b evresinde geniş bir avlunun yer aldığı, bu avluya YH2a evresinde daha özensiz ve oryantasyonu farklı yapıların eklendiği anlaşılmaktadır.

JA-177 açmasındaki son çalışmalar alanın güneybatısında farklı evre duvarları ile çevrelenmiş, uzun ve nispeten dar bir alanda gerçekleştirilmiştir. Söz konusu alanın doğusunda, YH2a evresine ait M2 ve M4 mekanlarının batı duvarı, batısında ise büyük bir bölümü IZ-177 açmasında yer alan YH2b evresine ait basamaklı yapının doğu duvarı yer almaktadır. Bu alanda YH2b evresine ait sıkıştırılmış toprak taban 1117.91/1117.85 m. seviyelerinde tespit edilmiş olup, tabanda kuzey-güney doğrultulu bir eğim olduğu anlaşılmıştır. Açığa çıkarılan taban üzerinde ve tabanın kaldırılması sırasında özellikle küçükbaş hayvanlara ait, başta çene kemiği olmak üzere yoğun miktarda kemik ele geçmesi, söz konusu alanın hayvanlarla ilgili bir açık alan işlevine işaret etmektedir. Alanda devam eden çalışmalarda Geç Demir Çağının erken evresine ait (YH3) bir duvar açığa çıkarılmış olup, duvarın YH2b evresine ait bir çukur tarafından bozulduğu tespit edilmiştir. Şu an için herhangi bir mimari ile ilişkilendirilemeyen duvarın ait olduğu mimarinin, önümüzdeki yıl bağlı bulunduğu tabakada gerçekleştirilecek çalışmalar ile açıklığa kavuşması beklenmektedir.

B Alanı'ndaki 2018 yılı çalışmalarında, 2015 yılında olduğu gibi yoğun bir Geç Demir Çağ mimarisi ile karşılaşılmış ve Geç Demir Çağın tüm evreleri IZ-177 ve JA-177 açmalarında tespit edilmiştir. *B Alanı*'ndaki yapılanmaya genel olarak bakıldığında, bu alanda Geç Demir Çağının YH2b evresinde birkaç odalı büyük bir yapının (Çizim: 2) bulunduğu ve söz konusu yapının, YH2a evresinde çeşitli eklemeler ve mekan daraltmaları ile plan değiştirdiği anlaşılmaktadır. Eldeki verilere göre Geç Demir Çağının YH3 ve YH2b evre mimarisi plan ve duvar işçiliği açısından daha nitelikli yapılardan oluşurken, yapılarda aynı duvar hatları kullanılarak yenilemeler yapılmış ve genellikle yapıların ilk planlarına sadık kalınmıştır. Ancak bu durumun YH2a evresinin

18 Omura, 1995, s. 316.

tespit edildiği yapılarda değiştiği görülmektedir. Söz konusu dönemin sonlarına doğru yeni inşa edilen yapıların eskinin mevcut oryantasyonuna bağlı kalmayıp, ihtiyaca göre düzenlendiği anlaşılmaktadır. Eski yapıların duvarlarının tadilat edilip kullanılmasının yanında, yeni mekanların daha erken evre duvarlarına gelişi güzel bir şekilde bitiştirildiği ve bunun sonucunda da bazı mekanların arasında işlevsiz kör alanlar oluşturulduğu görülmektedir. Ovaören-Yassıhöyük'te Geç Demir Çağı mimari evrelerine ait yapı kalıntılarının üst üste dizilimi, ana duvar hatlarının birkaç evrede ortak kullanımı, mimari evreler arasındaki zamansal boşluğun çok fazla olmadığını göstermektedir[19].

Ovaören/Yassıhöyük kazılarında söz konusu Geç Demir Çağı için mimari yenileme evreleri ile bir ayrıştırma yapılsa da, seramik ve diğer küçük buluntular açısından büyük oranda bir farklılaşmanın olmadığı anlaşılmıştır. Geç Demir Çağının erken (YH3) ve geç tabakasına (YH2) ait seramik buluntuları, Orta Anadolu'nun Geç Demir Çağı seramik repertuarından iyi bilinen çok renkli boyalı örneklerin yanı sıra, günlük kullanım kapları, kaba nitelikli mutfak kapları ve iri boyutlu depolama küplerini içermektedir. Açık kap tipleri içerisinde basit yuvarlak ağız kenarlı tabak ve çanaklar en yoğun grubu oluşturmaktadır. Dışa çekik ağız kenarlı çanaklardan bazılarının ağızları üzerinde kalın çizgisel boya bezeme görülmektedir. Ağız üzerinde geometrik bezemelerin daha sık kullanıldığı tipler ise s-profilli çanak tipleridir. Omurgalı çanak tipleri ve Akamenid çanağı olarak da bilinen kap tiplerinin sayısı bu tabakada oldukça yoğundur. Orta Anadolu Demir Çağı seramik repertuarı içerisinde yoğun kullanım gören kap tiplerinden birisi olan kraterlerin Ovaören'de de çok sayıda örneği ele geçirilmiştir. Geç Demir Çağına tarihlenen krater örnekleri, çoğunlukla ağız üzerinde kapak oturtmaya yarayan geniş oluklu ve oluk içerisinde boya bezemeli örneklerden oluşmaktadır. Bezeme repertuarı içerisinde ise düzensiz çizgisel bezemeler, nokta motifleri, üçgenler, rozet ve geometrik motifler (Resim:13) yoğunlaşmaktadır.

Geç Demir Çağı tabakalarında açığa çıkarılan mekanlarda tespit edilen tabanların neredeyse büyük bir çoğunluğunun *in-situ* malzemeden yoksun oluşu, dönemin sonlarına doğru yerleşimin terk edildiği ihtimalini düşündürmektedir. Geç Demir Çağında Kapadokya Satraplığı sınırları içerisinde yer alan Ovaören/Yassıhöyük'ün M.Ö. 360 yılında gerçekleşen ve Kapadokya Satraplığı'nın ikiye bölünmesi ile sonuçlanan düzenlemeden ne derece etkilendiği ve bu olayın Ovaören Geç Demir Çağı toplumuna etki edip etmediği

19 Şenyurt-Akçay, 2017, s. 574.

gibi sorulara ilerleyen yıllarda höyükte gerçekleştirilecek çalışmalarla cevaplar aranacaktır.

KAYNAKÇA

ÇINAROĞLU, A., ÇELİK, D. 2012, "2010 Yılı Alaca Höyük Kazısı", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 33/3, Ankara, 283-302.

MATSUMURA, K. 2016, "Büklükale Kazıları 2009-2014", *Kırşehir Arkeolojik ve Paleoantropolojik Çalışmalar*, T.C. Kırşehir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Ankara, 57-84.

OMURA, S. 1995, "1993 Yılı Kaman Kalehöyük Kazıları", Kazı Sonuçları Toplantısı 16/1, Ankara, 313-330.

OMURA, S. 1996, "1994 Yılı Kaman Kalehöyük Kazıları", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 17/1, Ankara, 189-207.

OMURA, S. 1999, "1998 Yılı Kaman Kalehöyük Kazıları", Kazı Sonuçları Toplantısı 21/1, Ankara, 217-228.

OMURA, S. 2011, "Kaman Kalehöyük Excavations in Central Anatolia", *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia 10000-323 BCE*, Oxford University Press.

OMURA, S. 2015, "Kaman Kalehöyük Kazıları 2013", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 36/3, Ankara, 623-632.

ŞENYURT, S.Y., AKÇAY, A., KAMIŞ,Y. 2016, "Ovaören 2014 Yılı Kazıları", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 37/2, Ankara, 111-128.

ŞENYURT, S.Y., AKÇAY, A. 2017, "Ovaören 2015-2016 Yılı Kazıları", *Kazı Sonuçları Toplantısı* 39/2, Bursa, 571-586.

ŞENYURT, S.Y., AKÇAY, A. 2018, "Topada Yazıtına Farklı Bir Bakış: Geç Hitit Döneminde Orta Anadolu'da Güç Dengeleri", *TÜBA-AR* 22/2018, 94-117.

ŞENYURT, S.Y., AKÇAY, A., KARA, S. 2019, "Alişar 4 Seramik Geleneği İçerisinde Ovaören Demir Çağı Geyik Figürlü Seramikleri", *Seleucia* IX, Baskıda.

VOİGT, M.M. 1994, "Excavations at Gordion 1988-1989: The Yassıhöyük Stratigraphic Sequence", *Anatolian Iron Ages 3*, The British Institute of Archaeology, Ankara,265-293.

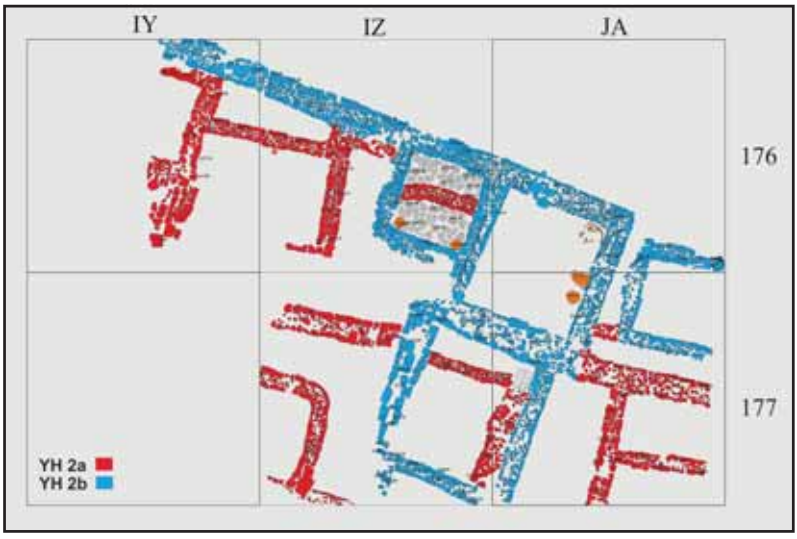
VOİGT, M.M., YOUNG, T.C. 1999, "From Phrygian Capital to Achaemenid Entrepot: Middle and Late Phrygian Gordion", *Iranica Antiqua*, Vol. XXXIV, 191-241.

VOİGT, M.M., HENRİCKSON, R.C. 2000, "Formation of the Phrygian State: The Early Iron Age at Gordion", *Anatolian Studies*, Vol 50, 37-54.

VON DER OSTEN, H.H. 1937, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32*, Part II, The University of Chicago Press, Chicago, Illinois.

Çizim: 1

Çizim: 2

Resim: 1

Resim: 2

Resim: 3

Resim: 4

Resim: 5

Resim: 6

Resim: 7

Resim: 8

Resim: 9

Resim: 10

Resim: 11

Resim: 12

Resim: 13